

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, כ"ו אלול התשפ"ו

חולין קלי"א – מתנות כהונה, היזקם, ללויים ולבת כהן

שאלות:

1. נחמן קנה מעיים של בהמה, האם הוא צריך לתת את הקיבה לכהן?

דין המזיק מתנות כהונה

הגמרא ממשיכה להקשות על דינו של **רב חסדא** שהמזיק מתנות כהונה פטור מלשלם:

- קושיא מברייטא שאומרת שתבואת גורן שנאנסה לבית המלך:
 - אם התבואה נלקחה לפירעון חוב – חייב לעשר אותם מפירות אחרים, סימן שבגלל שהוא הזיק את הכהנים בעקבות חובו הוא צריך לשלם! הגמרא מתרצת שזה לא בגלל ההיזק, אלא משום שהבעלים הרוויח מזה שנפרע חובו האישי (דקא משתרשי ליה).
 - הגמרא מקשה ממשנה בדף הבא, שהקונה בני מעיים מהטבח:
 - אם הוא קנה סתם בני מעיים – הוא נותן את הקיבה לכהן ולא מנכה למוכר מהדמים, כי הוא ידע שהמתנות בתוכם ולא נמכרות לו, ואם הוא קנה לפי משקל – נותן לכהן, והטבח מנכה לו מן הדמים, סימן שהטבח המזיק צריך לשלם! הגמרא מתרצת ששם המתנות קיימות בעין (דאיתנהו בעיניהו), ורק כשהם הושחתו או נאכלו **רב חסדא** פסק שפטור מלשלם.
 - הגמרא מקשה מברייטא שמונה תשע מתנות (רש"י אומר שיש עוד וכולן נכללות באלו) שנחשבות נכסי כהן, והגמרא מדייקת שהם נחשבים נכסיו, לעניין שאם הוזקו יכול לתבוע בבית דין, ואם ככה מצינו שהמזיק מתנות כהונה צריך לשלם!
 - הגמרא מתרצת שמה ששנינו שמתנות הכהונה נחשבות "נכסי כהן" – לא מדובר שמוציאים אותן בבית דין, אלא שלאחר שהכהן זכה בהן הרי הן ממנו לכל דבר, ומותר לו לקנות בהן עבדים, קרקעות, בהמה טמאה וספר תורה, ובעל חוב ואשתו גוברים מהן.
2. חגי לוי, לקח לעצמו את הזרוע והקיבה, האם הוא נחשב גזלן?

לויים לעניין מתנות כהונה

- הגמרא מביאה מעשה בלוי שחטף מתנות כהונה, זרוע, לחיים וקיבה מתינוקות שהוליו אותו לכהן. **רב** הקפיד: לא די שלא גוברים מהלוי מתנות כהונה כשהוא שוחט לעצמו, אלא שאפילו חוטף מכהנים!
 - הגמרא מסבירה ש**רב** הסתפק האם הפסוק "וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם" כולל לויים או לא, האם הם כלולים ב'עם'. ולכן מחמת הספק, הלוי פטור מלתת מתנות משום שהמוציא מחברו עליו הראיה.
- **רב אידי בר אבין** הקשה ל**רב פפא** על הדין של **רב**, מברייטא שמפרטת את מתנות העניים ואת המקור שלהם בתורה, 4 בכרם: פרט, עוללות, שכחה ופאה; 3 בתבואה: לקט, שכחה ופאה; 2 באילן: שכחה ופאה. שבכל אלו אין בהן טובת הנאה לבעלים, אלא צריך

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א לתת אותם לעני הראשון שמגיע, והבעלים לא יכול לבחור למי לתת. כי נאמר בהן לשון "עזיבה", ואפילו עני מוזהר לתת את המתנות משדהו שלו. אבל במעשר עני, שמתחלק לאחר שהתבואה כבר הוכנסה לבית, יש טובת הנאה, והבעלים יכול לבחור למי לתת. הסיבה היא, שנאמרה בו לשון "נתינה", אבל גם בו עני מוזהר לתת משלו, כי לומדים מהמתנות האחרות בגזירה שווה "לגר-לגר".

הברייתא מוסיפה שבשאר מתנות כהונה כמו הזרוע והלחיים והקיבה, לא מוציאים מכהן לכהן ולא מלוי ללוי, **רב אידי בר אבין** מדייק שמלוי לכהן כן מוציאים, סימן שהלויים כלולים ב'עם', וקשה על הדין של **רב!**

הגמרא מנסה בהתחלה להעמיד את הברייתא במעשר ראשון ולא בזרוע, כדעת **רבי אלעזר בן עזריה**, לאחר שעזרא קנס את הלויים כשהם לא עלו לארץ בימי עזרא; אבל הגמרא מקשה שהקנס היה שלא לתת להם, אבל לא להוציא מהם מה שכבר בידם, ולכן הגמרא מסיקה שמדובר בראשית הגז (שלא נאמר בה "עם").

○ הגמרא מקשה עוד שתי קושיות על **רב**:

- קושיא מברייתא שאומרת שכל דבר שאינו בקדושה שלא אסור לזרים כתרומה, למשל זרוע לחיים וקיבה שמקורם בבהמות חולין, לא מוציאים מלוי לכהן ומשמע שהם בוודאי לא נקראים "עם" – והגמרא מעמידה שמדובר במעשר ראשון אחרי קנס עזרא שלא נותנים ללויים, אבל הברייתא משמיעה שאם כבר בא ליד לוי, לא מוציאים ממנו.
 - הקושיא השלישית מברייתא שאומרת בפירוש שהשוחרט ללוי, חייב במתנות, כי הפרשת המתנות חלה על השוחרט, וזו תיובתא על **רב**.
- רב מתרץ** שזו מחלוקת תנאים בדרשת הפסוקים בטהרת יום הכיפורים ("וְכִכֹּפֶר אֶת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ... וְעַל כָּל עַם הַקֹּהֵל יִכָּפֵר") – האם הריבוי הנוסף 'יִכָּפֵר' בא לכפר על הלויים כי הם לא כלולים ב"עם הקהל", או שזה בא לכפר על עבדים כנענים, כי הלויים כן כלולים ב"עם".
- ורב** הסתפק ולא הכריע במחלוקת התנאים, ומכאן נובע הדין שלו לעיל.

○ **מרימר פסק** שהלכה **כרב** שלויים פטורים ממתנות מחמת הספק, וגם הלכה **כרב חסדא** שהמזיק מתנות כהונה פטור מלשלם.

3. רחבעם נתן את הזרוע והלחיים לשולמית כהן, שאביה כהן, האם הוא יצא ידי חובה?

מתנות כהונה לבת כהן (כהנת)

- הגמרא אומרת שעולא היה נוהג לתת מתנות זרוע, לחיים וקיבה לבת כהן (כהנת), אפילו כשהיא נשואה לישראל, משום שסבר ש"כהן" כולל גם כהנת, ומכיוון שאין במתנות קדושת איסור לזרים (כתרומה) אין מניעה לתת להן.
 - **רבא הקשה** עליו: שבמנחת כהנים נאמר "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לָא תֹאכַל", ושנינו שמנחת כהנת נאכלת (כי אינה נכללת בדין "כהן") – ואם ככה איך המילה "כהן" כוללת כהנת במתנות?
- עולא תירץ** שבמנחת כהן יש מיעוט מיוחד בפרשה, כי כתובים בה במפורש אהרון ובניו.

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.